

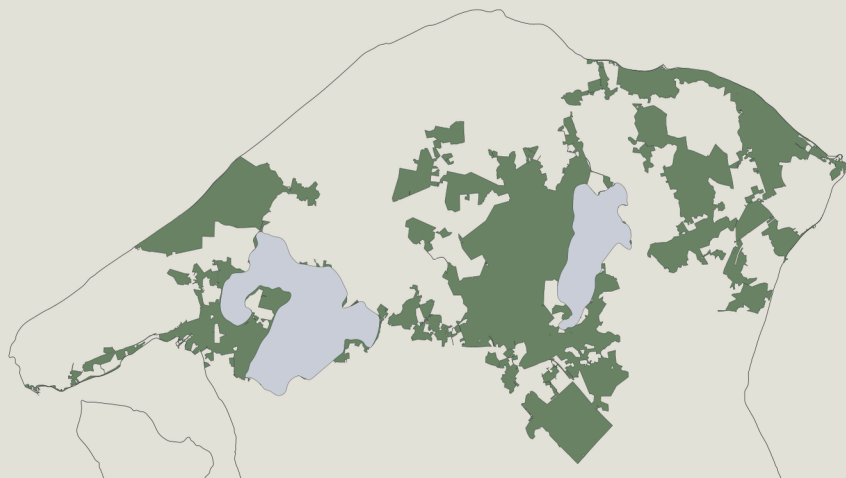

NATIONALPARK
KONGERNES NORDSJÆLLAND

VÆRD AT VIDE OM
GRÆSNING
I NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND

Klostergade 12 - 3230 Græsted
nationalparkkongernesnordsjaelland.dk

NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND

Nationalparken strækker sig fra Halsnæs i vest til Helsingør i øst. 263 km² med dybe skove, store søer, bølgende landskaber og fantastiske kulturspor fra fortiden.

Nationalparken er skabt for at beskytte og udvikle naturen, kulturarven, landskabet og friluftsmulighederne. Det sker altid i samarbejde med andre – hvad enten det er lokale borgere, foreninger, virksomheder, organisationer, uddannelsessteder, kommuner eller staten.

Græsningsprojektet i Nationalpark Kongernes Nordsjælland foregår i samarbejde med Hillerød, Helsingør, Gribskov, Halsnæs og Fredensborg Kommuner og gælder også områder uden for nationalparken. Projektet er blevet til med støtte fra 15. Juni Fonden.

NATURGRÆSNING I NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND

Denne håndbog giver svar på en række spørgsmål om naturgræsning i Nordsjælland.

Håndbogens fem afsnit:

- 1 GRÆSNINGSPROJEKTET – KORT FORTALT
- 2 HVEM KAN VÆRE MED?
- 3 GRÆSNINGENS BIDRAG TIL BIODIVERSITET
- 4 TILSKUDSORDNINGER
- 5 TJEKLISTE
- 6 KONTAKT

GRÆSNINGSPROJEKTET

KORT FORTALT

Nationalpark Kongernes Nordsjælland står i spidsen for et pilotprojekt, der skal udbrede græsning på arealer, hvor den styrker biodiversiteten. Vi arbejder især med mindre naturarealer i de fem kommuner, hvor græsning kan være med til at bevare naturværdier, bremse tilgroning og skabe bedre forbindelse mellem eksisterende naturområder.

Projektet handler både om at passe på de værdier, der allerede findes, og om at udvikle nye naturkvaliteter, hvor det giver mening. Derfor inviterer vi lodsejere, dyreholdere, græsningsforeninger og -laug til at være med.

Er du nysgerig på, om dit areal eller dine dyr kan passe ind? Så tag fat i os til en uforpligtende snak.

LÆS MERE OM PROJEKTET

Naturgræsningsprojektet har sin egen side på nationalparkens hjemmeside, som løbende opdateres.

HVEM KAN VÆRE MED?

Der er flere veje ind i projektet,
og måske er én af dem relevant for dig

LODSEJER UDEN DYR

Har du et areal, som kan udvikles med græsning, hjælper vi gerne med at finde en dyreholder, der matcher arealet. Du kan vælge, hvor meget du selv vil bidrage til den daglige drift.

DYREHOLDER UDEN JORD

Har du dyr og søger arealer, hvor græsningen kan gavne naturen, hjælper vi med at skabe kontakt til relevante lodsejere. Målet er at finde det gode match, hvor både drift og biodiversitet går op.

LODSEJER MED DYR

Har du både arealer og dyr, kan projektet være med til at afklare, hvordan græsningen bedst tilrettelægges, så den understøtter naturindholdet på dit areal.

GRÆSNINGSFORENING & -LAUG

Er I flere, der løfter opgaven sammen, er det også en stærk model. Foreninger og laug kan spille en vigtig rolle i at få græsning ud på både kommunale, statslige og private arealer.

**GRÆSNINGENS
BIDRAG TIL
BIODIVERSITET**

GRÆSNING ER SOM EN SKÅL MED BLANDET SLIK

Der er både sødt, stærkt og surt i mange farver, og hvert familiemedlem har hver sin præference. I starten ryger lakridserne og de røde vingummier, men langsomt bliver alt slikket i skålen spist.

Jo længere tid de græssende dyr får lov at gå ude på et areal, jo mere af "slikskålen" får de spist. De nøjes altså ikke kun med at spise det lækre sommergræs, men spiser også buske og træer, hvilket gør, at arealerne bliver holdt lysåbne. Dette er en del af den naturlige cyklus, hvor græs og urter er spist op omkring marts – herefter starter væksten på ny.

HVORFOR GRÆSNING?

Græsning skaber en naturlig forstyrrelse i naturen, som giver flere arter mulighed for at få plads, og på den måde får vi større mangfoldighed i naturen.

Der er flere elementer ved græsningen, som bidrager til at skabe bedre levesteder og mere mangfoldighed:

- Ved græsning bliver græsset holdt i ave, hvilket giver plads til, at andre arter af planter kan komme op – hvilket igen kan udgøre **levesteder eller føde for andre dyr** som f.eks. vilde bier og sommerfugle.
- Græssende dyr træder rundt i jorden, og de river og bider i vegetationen. Dette kan give bar jord, som solen kan varme op, hvilket betyder **spiringsmuligheder for planter** samt opholdssteder for f.eks. insekter, der har brug for varmen fra solen.
- Når græssende dyr fordøjer græsset, kommer der også noget ud i den anden ende. **Lort er en naturlig del af livet i naturen**, og mange smådyr er knyttet til at nedbryde det og får derfor også levesteder gennem græsning.
- Græsning er både med til at fjerne og flytte rundt på næringsstofferne, så de bliver mere tilgængelige for planter. Dermed bidrager græsning til en **mere naturlig variation** i landskabet.

BALANCEN MELLEM UNDERGRÆSNING OG GOLFBANE

Det er vigtigt, at der er styr på, hvor mange dyr, der græsser et areal, hvis man vil fremme biodiversiteten.

For mange dyr kan betyde, at et areal nærmest bliver til en "golfbane" – dvs. hvor både græs og urter bliver spist. For få dyr kan betyde, at dyrene ikke kan følge med væksten i græsser og buske, så der med tiden bliver tæt, mørkt krat.

Hvor mange dyr, der skal til, afhænger bl.a. af, hvor næringsrigt arealet er, og om det f.eks. kan tåle mange dyr i en overgangsperiode. Ved helårsgræsning er der forskningskonsensus på 70-250 kg/ha.

Er du i tvivl? Så tag fat i Nationalpark Kongernes Nordsjælland – vi står klar til at rådgive dig om netop din situation.

PLANTEÆDERE

HVEM ER GOD TIL HVAD?

KVÆG

Kvæg er stærke naturforvaltere ift. mange naturtyper. De er gode til at skabe variation i vegetationen og kan holde mere kraftige græsser i gang. På større arealer kan kvæg være med til at skabe den dynamik, der giver plads til andre dyr og planter.

HESTE

Heste er særligt gode på magre arealer og kan være med til at skabe en varieret mosaik af tætgræssede flader, højere vegetation og pletter med bar jord. Det gør dem værdifulde på blandt andet overdrev, enge, heder og strandenge.

FÅR

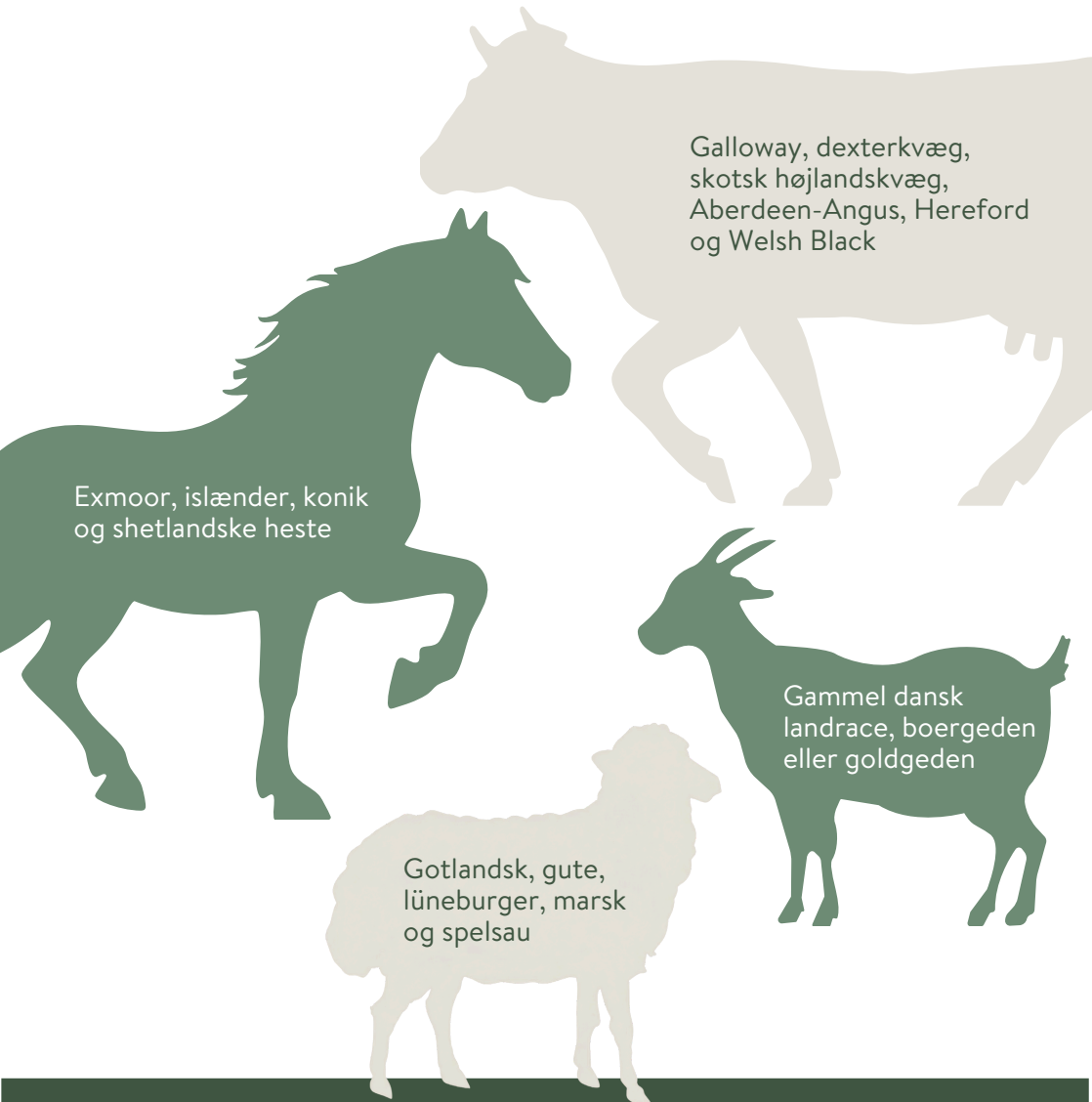
Får kan være en god græssere i sensommeren eller i det tidlige forår. Får er mindre end kvæg og hest og kan nemmere hyrdes og flyttes rundt på flere arealer. De kan også være relevante på arealer, hvor der skal arbejdes med særlige hensyn f.eks. omkring fortidsminder, hvor en mere let og fleksibel indsats kan spille positivt sammen med plejen.

GEDER

Geder er gode, når der er behov for at tage fat i opvækst, buske og krat. De kan være en målrettet løsning på arealer, hvor man gerne vil åbne op, skabe mere lys og sætte gang i naturudviklingen. De er rigtig gode på ufremkommelige skrænter. Geder er mere følsomme over for vejret og stiller større krav til læ og tørt leje.

Racer, der er særligt egnede

Hårdføre racer er bedre til at håndtere det at være ude og kan bedre omsætte grovere fødeemner fra natur til mad

Galloway, dexterkvæg,
skotsk højlandskvæg,
Aberdeen-Angus, Hereford
og Welsh Black

Exmoor, islænder, konik
og shetlandske heste

Gammel dansk
landrace, boergeden
eller goldgeden

Gotlandsk, gute,
lüneburger, marsk
og spelsau

TILSKUDSORDNINGER

Ordningerne kan ændre sig fra år til år, så det er altid de gældende vejledninger fra den relevante Styrelse, der er afgørende

Ordninger til græsning med fokus på naturforvaltning

Der kan søges støtte til ordninger, der har til formål at fremme ekstensiv drift, græsning, hvor hensynet til natur og biodiversitet prioriteres.

Ordninger til hegn

Der kan søges støtte til hegn, når formålet er at understøtte afgræsning og praktisk naturpleje. På private arealer kan man få 100 % dækning. Hegn kan være en vigtig forudsætning for at gennemføre græsningsprojekter på arealer med naturinteresser.

Ordninger til skovgræsning

Der kan være mulighed for at søge støtte til indsatser, der understøtter græsning i skov og skovnære arealer, hvor formålet er at styrke naturindholdet og skabe bedre vilkår for lysåbne naturprægede miljøer.

Ordninger til ekstensivering og varig naturindsats

Der kan søges støtte til ordninger, hvor formålet er at omlægge arealer til en mere ekstensiv drift eller en mere varig naturindsats. Det kan være relevant, hvor der ønskes en langsigtet ændring i arealets anvendelse med fokus på natur og biodiversitet.

Vil du vide mere?

Nationalpark Kongernes Nordsjælland hjælper gerne med en indledende screening af tilskudsmuligheder på private arealer. Er arealet en del af nationalparken, betaler vi gerne for ansøgning til:

- Permanent ekstensivering
- Etablering af hegnsprojekt med naturformål

Se mere på
tilskudsguiden her

TJEKLISTE

LODSEJER OG DYREHOLDER

MATCH DYR OG AREAL

Vælg dyretype og antal efter arealets størrelse, næringsniveau og naturmål.

FIND DET RETTE GRÆSNINGSTRYK

Sigt efter variation, ikke ensartethed. Arealet må gerne rumme både afbidte partier og områder med mere struktur.

TÆNK I SÆSON OG OPSTART

Nogle arealer har brug for en opstartsindsats eller et natur-boost for hurtigere at nå et højt naturindhold

SØRG FOR VAND, LÆ OG VELFÆRD

Dyrenes trivsel er altid førsteprioritet. God naturpleje starter med gode forhold for dyrene.

FØLG DYRENE TÆT

Hold øje med huld, adfærd og trivsel, så du kan justere i tide.

SAMSPILLET MELLEM NATUR OG STØTTEORDNING

Det er en fordel at tænke naturmål, drift og tilskud sammen fra begyndelsen.

KONTAKT TIL SEKRETARIATET

Hvis du har interesse i at høre mere eller giver en kop kaffe, så kommer vi gerne forbi.

Tovholder er naturprojektleder **Mark Therkildsen**, som du kan kontakte på:

marrk@danmarksnationalparker.dk
+ 45 29 74 26 24

Alternativt kan sekretariatet for nationalparken kontaktes på knsj@danmarksnationalparker.dk

Læs mere på nationalparkens hjemmeside
www.nationalparkkongernesnordsjaelland.dk

TAK TIL

15. Juni Fonden

Hillerød, Helsingør, Gribskov,
Halsnæs og Fredensborg Kommuner

HÅNDBOG OM GRÆSNING

Tekst, layout, redaktion & udgivelse:

Sekretariatet for Nationalpark Kongernes
Nordsjælland

Tryk: NOFOPRINT

© Nationalpark Kongernes Nordsjælland

Gengivelse tilladt med kildeangivelse

Distribution: Elektronisk og print

Fotos: Tine Uffelmann Klavs Nielsen og Mark
Therkildsen

knsj@danmarksnationalparker.dk
Klostergade 12 - 3230 Græsted
nationalparkkongernesnordsjaelland.dk